

Oslo, Kristiansand, Gjøvik, Klæbu 30. desember 2019

Høringsinnspill om reguleringen av det fysiske miljø og helse i barnehager, skoler og skolefritidsordningen.

Innledning

NFBIB takker for muligheten for å gi innspill til denne høringen. Skulle departementet ønske utdyping av våre innspill, står vi til departementets disposisjon.

NFBIB viser til høringsnotat fra Helse- og omsorgsdepartementet med forslag til ny forskrift om miljø og helse i barnehager, skoler og skolefritidsordninger.

NFBIBs innspill bygger på 25 års erfaring med forskriften og dens etterlevelse. Vi erfarer at noen kommuner tar barns innemiljø på alvor, men erfarer også det motsatte. Barn er det viktigste vi har og de skal ha det samme arbeidsmiljø/læringsmiljø/innemiljø som voksne har rett til.

Kartlegginger viser altfor mange barnehager og skoler ikke etterlever kravene til det fysiske miljøet. Dette gjelder både kravene til byggene som sådan, og krav til driften av dem, slik som krav til internkontroll, renhold og vedlikehold.

NFBIB er enig med departementet om utfordringene i dagens regelverk. Problemet med dagens forskrift er at samme juridiske person – kommunen – i mange tilfeller er både eier og tilsynsmyndighet. Dette, kombinert med svake klagemuligheter, gjør at forskriften bare i liten grad gir barna og foreldrene muligheter til å nå fram med krav om et bedre barnehage- og skolemiljø. I 2003 fikk vi opplæringsloven kapittel 9 A, som med rettighetsfesting, vid klagemulighet og uavhengig statlig tilsyn skulle bøte på dette. Problemet er at klagemuligheten knapt har vært brukt når det gjelder det fysiske miljøet, og fylkesmannens tilsynshjemmel har brukt bare i svært liten grad.

NFBIB støtter departementets forslag om at ny forskrift i hovedsak skal regulere det fysiske miljøet, og at det psykososiale miljøet i hovedsak skal reguleres i opplæringsloven og barnehageloven. Samtidig er vi enig med departementet i at virkningen på barnas helse, trivsel, lek og læring påvirkes av både fysiske og psykososiale miljøfaktorer. Fysiske miljøfaktorer vil også kunne ha betydning for det psykososiale miljøet. Det har også vært en utfordring at det fysiske miljøet reguleres

av ulike lovverk, uten at disse har vært tilstrekkelig harmonisert. Forslaget bøter langt på vei på dette. NFBIBs forslag er at den nye forskriften nå skal hete:
Forskrift om det fysiske miljøet og helse i barnehager, skoler og skolefritidsordninger

Kommentarer til de enkelte bestemmelsene

Til § 1 – forskriftens formål

NFBIB støtter forslaget til ny formålsbestemmelse. Vi registrerer det som positivt at det nå presiseres at miljøet også skal fremme *lek og læring*, i tillegg til helse og trivsel. Bestemmelsen blir da også harmonisert med rettighetsbestemmelsen i opplæringsloven § 9 A–2.

Det er også viktig at barnehagene og skolene skal forebygge alvorlige hendelser.

Til § 2 om virkeområde

Vi støtter også at forskriftens virkeområde utvides til også å gjelde skolefritidsordninger og leksehjepsordninger som drives i sammenheng med skolevirksomhet. Det bør vurderes å gjøre det klarere hva som omfattes her. Opplæringsloven kapittel 9 A gjelder også leksehjelp og SFO, når disse er opprettet etter opplæringsloven eller friskoleloven. Opplæringsloven kapittel 9 A gjelder derimot ikke når frivillige organisasjoner tilbyr ekstra leksehjelp.

I høringsnotatet skriver departementet at med skole «forstås offentlige skoler og private grunnskoler som driver etter opplæringsloven samt friskoler som driver etter friskoleloven». Det bør avklares hvorvidt forskriften også skal gjelde for musikk- og kulturskoletilbud i kommunal regi, jf. opplæringsloven 13–6. Det bør også avklares hvorvidt forskriften også skal gjelde for opplæring særskilt organisert for voksne. Ifølge Utdanningsdirektoratet gjelder ikke opplæringsloven kapittel 9 A om skolemiljøet for voksne som mottar grunnskoleopplæring eller videregående opplæring spesielt organisert for voksne etter opplæringsloven kapittel 4a. Disse omfattes heller ikke av arbeidsmiljøloven, men det må antas at de omfattes av den alminnelige forskriften om miljørettet helsevern.

Til § 3 om ansvar for virksomhetens plikter etter forskriften

NFBIB støtter forslaget om at ansvaret uttrykkelig plasseres hos barnehage- og skoleeier

Kapittel 2 Miljø- og helsekrav til virksomheten

Til § 4 om helsemessig tilfredsstillende virksomhet

Kravene knyttes til miljøets virkning på barnas helse, trivsel, lek og læring

NFBIB ser det som positivt at hovedkravet i forskriften nå også skal vise til miljøets virkning på barnas lek og læring, og ikke bare på helsen. Når fysiske miljøforhold gir barna mindre alvorlige plager som uopplagthet og hodepine, vil dette hemme barnas lek og læring, og dermed være et ulovlig forhold, selv om det ikke nødvendigvis oppfattes som helseskadelig.

Dette følger allerede av opplæringsloven § 9 A–2, som sier at miljøet skal fremme elevenes helse, trivsel og læring. Kravet i opplæringslovens kapittel 9 A er ment å være strengt. I Stortingskomiteens innstilling står det at «lovreglene slår fast at skolemiljøet ikke skal forårsake eller forsterke helseplager eller mistrivsel, eller ødelegge, hindre eller forstyrre læringen», se Innst O nr 7 (2002–2003). Forslaget innebærer at forskriften her harmoniseres med rettighetsbestemmelsen i opplæringsloven. Selv om elevenes rett etter opplæringsloven kapittel 9 A vil være overordnet forskriften, er det av pedagogiske hensyn viktig at den strenge normen i § 9 A–2 følges opp i forskriften. For virksomhetene som skal etterleve kravene er det viktig at disse sier det samme, og for kommunens miljørettede helsevern er det viktig at de er klar over rettigheten i opplæringsloven § 9 A–2.

Endring av paragrafoverskriften

NFBIB mener at overskriften til bestemmelsen bør endres slik at den dekker det nye innholdet. Overskriften viser fremdeles til *helsemessig* tilfredsstillende virksomhet.

Innføring av begrepet «forsvarlig»

NFBIB ser også poenget med å supplere kravet om helsemessig tilfredsstillende drift med et mer generelt krav om forsvarlighet. Forsvarlighetskravet minner i sin utforming noe om kravet i arbeidsmiljøloven § 4–1, selv om denne bestemmelsen bruker begrepet *fullt forsvarlig*. Siden lovgiver har uttalt at barna skal ha et minst like godt vern om sitt "arbeidsmiljø" som de voksne, kunne man ha vurdert å bruke det samme begrepet for å understreke dette.

Det blir imidlertid noe uklart når ordet «forsvarlig» knyttes til helse, trivsel, lek og læring, mens «tilfredsstillende» bare retter seg mot barnas helse. Dersom forskriften skal bruke både «tilfredsstillende» og «forsvarlig», bør begrepene referere til det samme. Det må ikke være tvil om at forskriften må være i samsvar med loven, og opplæringsloven § 9 A–2 viser til virkningen både på helse, trivsel og læring.

Det kan ellers innvendes at forsvarlighetskravet er noe tungt og uklart formulert – «forsvarlig ut fra en vurdering av faktorer i miljøet som kan påvirke...» osv. Etter vårt syn virker formuleringen i opplæringsloven § 9 A–7 klarere, og forskriften kunne da også kreve at miljøet skal ha en *tilfredsstillende virkning* på helse, trivsel, lek og læring.

Forslag om omvendt bevisbyrde i tråd med opplæringsloven § 9 A–7

NFBIB støtter forslaget om et krav til omvendt bevisbyrde der forhold knyttet til enkeltfaktorer i miljøet avviker fra faglig normer. For skolene følger dette allerede av

opplæringsloven § 9 A–7. Prinsippet kommer også til uttrykk i veilederne til dagens forskrift, og må dermed antas å være en allmenn akseptert tolkning av forskriften. Vi vil imidlertid anbefale at man legger seg nærmere den ordlyden Stortinget har valgt i opplæringsloven § 9 A–7, der det heter at skolen må kunne «dokumentere at miljøet likevel har tilfredsstillende *verknad* for helsa, trivselen og læringa til elevane» (vår understrekning). Det er viktig å presisere at tilfredsstillende må referere til *virkingen* på barnas helse, trivsel, lek og læring. Når forskriften også skal hjemles fra opplæringsloven, bør ordlyden her være likelydende. I mange sammenhenger gjentas ikke lovens ordlyd i forskrifter gitt i medhold av loven. En slik praksis bør ikke følges her. De kommunale helsemyndigheter vil gjerne kjenne folkehelseloven bedre enn opplæringsloven, og av pedagogiske hensyn vil det da være en fordel at forskriften gjentar kravene fra opplæringsloven.

Hovedkravet må være at miljøet skal fremme barnas helse, trivsel, lek og læring, men ut fra et føre vår-prinsipp kan man ikke vente til miljøet skader helsen eller hemmer lek og læring før man konstaterer lovbrudd. Kravet om at miljøforholdene må oppfylle faglige, forskningsbaserte normer, vil derfor være en forutsetning for at forskriften skal virke etter sitt formål.

Forslagets tredje avsnitt: Forebygging av skader, overgrep og andre hendelser

NFBIB har forståelse for presiseringen i bestemmelsens siste ledd, om at også «overgrep og andre alvorlige hendelser» skal forebygges. Selv om «hendelser» her synes å handle om negative handlinger utført av mennesker, vil fysiske miljøforhold kunne ha betydning for å forebygge og håndtere slike.

Til § 5 om krav til beliggenhet

NFBIB støtter denne forslaget, men vil foreslå at kravet ikke begrenses til det som er *helsemessig* forsvarlig.

NFBIB viser til rapporten Bolig og folkehelse – hva er sammenhengen? Som Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) publiserte i 2014, der det heter: «Barn er spesielt utsatt for helserisiko ved å bo i belastede boligområder. Dette gjelder både for **utslipp, støy**, konsentrasjon av fattigdom og **mangel på tilgang til grønt- og friluftsområder**». Vi viser også til at det i barnehager bygget i Oslo etter 2006 er det 12,6 m² mindre uteareal per barn enn i barnehager bygget før 1975. Samtidig har arealet til parkeringsplasser og atkomstveier holdt seg nesten uendret. Mer enn halvparten er tap av barns lekeareal ute. Referanse: Nilsen, A.H. (NMBU 2014).

Ny kunnskapsutvikling om mikrobiotas betydning for helse, spesielt viktig for barn, tilsier at lekearealene heller bør øke enn reduseres i urbane miljø. De trenger eksponering for jord med biodivers mikroflora for å få en normal utvikling av immunsystemet. Det kan spesielt ikke erstattes av syntetiske belegg på bakken.

NFBIB minner også om hvor viktig allergivennlig beplantning er for barn og unge med allergi.

Til § 6 om krav til inneklima

NFBIB støtter kravet om at inneklimaet skal være i samsvar med faglige normer. Vi er også enig i at særlig Helsedirektoratets anbefalinger, samt anbefalinger fra Direktoratet for strålevern, vil være relevante her. Vi er også enige i at det står «skal» være i samsvar», og ikke «bør». Vi viser her til at Stortinget endret «bør» til «skal» i den tilsvarende bestemmelsen i opplæringsloven da denne ble vedtatt i 2002, se Innst.O.nr.7 (2002–2003).

Forslaget må også ses i sammenheng med forslaget i § 4 om at virksomheten må kunne dokumentere at det fysiske miljøet likevel er tilfredsstillende dersom enkeltfaktorer ved det fysiske miljøet avviker fra faglige normer. Dette bør understrekes i veiledningsmateriale til forskriften.

NFBIB gjør også oppmerksom på at barns lekeareal ofte defineres med garderobearealet. Med andre ord har man lese/samlingsstund og lek i garderober med vått tøy og tepper på gulvet, ment for å samle opp smuss og fukt. Vi ber om at veilederen presiserer hva som inngår i barnehagens leke og oppholdsareal.

Til § 7 om lysforhold

NFBIB støtter dette forslaget. I de siste tiårene har svært mange skoler blitt bygd i kubeform, blant annet av enøk-hensyn. Undervisningsrommene har dermed fått vinduer på kortsiden i stedet for på langsiden, noe som gir mindre dagslys. Kubeformede bygg får også mange rom i midten, der dagslys ikke slipper inn, eller bare slipper inn i begrenset grad. Disse rommene brukes gjerne til mindre grupper av elever med læringsvansker eller utfordringer knyttet til atferd. Forskning har vist at dagslys er spesielt viktig for å blokkere søvnhormonet melatonin, og dermed avgjørende for at barna skal kunne holde seg opplagte og dermed best mulig stand til å lære.

Til § 11 om sanitære anlegg

NFBIB støtter forslaget om at ordene «hygienisk tilfredsstillende» erstattes av «tilfredsstillende», slik at kravet rekker videre og også omfatter krav om tilfredsstillende avlukker slik at barn og elever faktisk vil og tør bruke toalettene. Vi forutsetter at kravet utdypes nærmere i veiledningen til forskriften. Når det gjelder barnehager bør det presiseres at halvdører bør være norm.

Til § 12 om rengjøring og avfallshåndtering

NFBIB støtter departementets forslag til ny bestemmelse om rengjøring og avfallshåndtering. Godt renhold inne og ute er avgjørende for å sikre barna et godt innemiljø. Det er særlig viktig at overflater som samler støv rengjøres jevnlig og ved behov. Dette forutsetter gode renholds- og internkontrollrutiner.

Det er dessverre et problem at mange barnehager og skoler har overflater som gjør renholdet vanskelig. Kravet til renhold må derfor ses i sammenheng med kravet om vedlikehold.

NFBIBs erfaring sier dessverre at renholdet ofte styres av økonomien og ikke reelt av behovet.

Til § 13 om smittevern

NFBIB støtter videreføringen av smittevernbestemmelsen. Smittevern er viktig. Mot slutten av 2009 opplevde man en nedgang i kontaktraten for luftveisinfeksjoner og tarminfeksjoner. Det er antatt at hygienekampanjen som ble satt i verk som en følge av svineinfluensaen dette året, bidro til dette.

Vi vil også minne om at også andre bestemmelser i forskriften vil ha betydning for smittevernet. Godt renhold og god luftutskifting vil være en viktig forutsetning for smittevern.

Til § 14 om beredskap, førstehjelp og sikkerhetsutstyr

NFBIB er enig i at departementene utreder videre plassering av beredskapskrav i lovverket. Ut fra intensjonen om at forskriften først og fremst skal regulere det fysiske miljøet, og sektorregelverket det psykososiale, bør kanskje rutiner for forebygging av overgrep, vold og andre alvorlige hendelser framkalt av menneskers negative handlinger, reguleres i sektorregelverket. Slike hendelser har i sin karakter mer til felles med det psykososiale miljøet. Forebygging knyttet til fysiske miljøfaktorer, som sikring mot fallskader og av trafikale forhold, kunne vært regulert i forskriften. Det samme gjelder krav til sikkerhetsutstyr og førstehjelpsutstyr. Det kunne i og for seg vært et poeng at alt beredskapsarbeid ble regulert på ett sted, men dersom man velger å dele reguleringen av det fysiske og psykososiale miljøet, kan det også være mulig å dele opp bestemmelsene om beredskap.

Til § 15 om godkjenning før oppstart av virksomhet

NFBIB er enig i at dagens godkjenningsordning ikke har fungert godt nok. Godkjenninger som ble gitt på slutten av 90-tallet vil ikke alltid borge for at forholdene er lovlige i dag, og det finnes dessverre eksempler på at barnehager og skoler har blitt godkjent uten at det var godtgjort at de oppfylte kravene. I mange tilfeller har godkjenningen dermed blitt en sovepute.

Når dagens godkjenning ikke er tidsavgrenset, vil ikke godkjenningen i seg selv være et kvalitetsstempel, da virksomheten kan ha endret seg over tid.

NFBIB er enig i at en godkjenning før oppstart av en barnehage eller skole vil kunne bidra til at virksomhetens fysiske miljø blir brakt i tråd med regelverket, og at senere

regelverksetterlevelse blir sikret gjennom internkontroll, krav til langsiktig vedlikeholdsplan og jevnlig tilsyn. Med en tidsbegrenset oppstarts godkjenning vil man unngå at en godkjenning dekker over at barnehagen eller skolen ikke lenger oppfyller kravene i regelverket.

Samtidig har det miljørettede helsevernet i enkelte kommuner brukt godkjenningen som et middel til senere regelsverkssetterlevelse, enten i forbindelse med tilsyn ved å varsle tilbakekall av godkjenningen ved alvorlige mangler, eller gjennomføre en prosess med regodkjenning av virksomhetene. Den rettslige begrunnelsen her antas å være at når forutsetningene for godkjenningen bortfaller, vil godkjenningsvedtaket kunne omgjøres etter forvaltningsloven § 35 siste ledd.

NFBIB vil foreslå at man vurderer en tidsbegrenset godkjenning slik det nå foreslås, men at denne gis en varighet på f.eks. fire år, og at barnehagen eller skolen deretter må søke om en ny tidsbegrenset godkjenning. Det bør også være mulig å miste godkjenningen innenfor fireårsperioden. Med en slik ordning ville godkjenningsinstituttet ha en reell betydning. Selv om offentlige skoler kan drive videre uten godkjenning, vil det være et tydelig signal til elevene, foreldrene og allmennheten dersom skolen mister godkjenningen eller ikke blir regodkjent ved utløpet av perioden. Friskoler og barnehager vil det være mer alvorlig. Her krever sektorregelverket egen godkjenning, og de kan ikke drive videre uten denne. I praksis blir helseverngodkjenning stilt som vilkår for å få godkjenning etter sektorregelverket.

NFBIB støtter uansett kravet om en vedlikeholdsplan. Godt vedlikehold er ikke bare en forutsetning for å kunne oppfylle kravene på sikt, men også god økonomi på sikt. Dessverre blir vedlikehold av offentlige skoler og barnehager en salderingspost når det enkelte årsbudsjett skal vedtas. Når kortsiktige økonomiske hensyn overskygger langsiktig verdiforvaltning, vil et forskriftsfestet krav om vedlikeholdsplan kunne sørge for varig vedlikehold likevel blir prioritert. Det er viktig at det føres jevnlig tilsyn med at en slik vedlikeholdsplan faktisk blir fulgt. Det bør også stilles krav om at vedlikehold ikke bare opprettholder standarden på oppføringstidspunktet, men også sørger for at barnehage- og skoleanlegget møter de krav som til enhver tid stilles.

For øvrig mener vi at kravet til vedlikeholdsplan med fordel kan skilles ut som en egen paragraf i forskriften, og dermed synliggjøres bedre.

NFBIB mener at en vedlikeholdsplan må være skriftlig, knyttet til kommunens økonomiplan og årlige budsjett.

NFBIB mener at godkjenningsordningen må være en to-trinns modell for nye virksomheter, der gjennomgang og aksept av planer er første trinn. En oppstarts godkjenning er trinn to. Denne godkjenningen må foregå etter en tids bruk f. eks tidligst etter 2 måneder og senest etter 6 måneder. Godkjenningen vil da basere seg på byggets drift, funksjonalitet, etablert internkontroll rutiner osv. Eksisterende virksomheter må ha en tidsavgrenset godkjenning f. eksempel på fire år (følge

kommunens planer) og virksomheten må deretter søke om en ny godkjenning. Det må være mulig å miste godkjenningen i løpet av perioden.

Til § 16 om informasjonsplikt

NFBIB støtter forslaget om plikt til å informere barna og foreldrene om kravene. Erfaringen med opplæringsloven viser at svært få har benyttet seg av den omfattende klageadgangen som ble innført med opplæringsloven kapittel 9a i 2003. Når en tar i betraktning de problemene som elevundersøkelsen og andre kartlegginger avdekker, er det nærliggende at årsaken til manglende bruk av klageretten er manglende kunnskap om rettighetene. Kunnskap om materielle og prosessuelle rettigheter er avgjørende for at loven mål skal kunne nås.

En tilsvarende informasjonsplikt kom inn i opplæringsloven kapittel 9A i 2017, men NFBIBs erfaring er at denne informasjonsplikten knapt har vært i bruk når det gjelder det fysiske miljøet. Informasjonsplikten må også gjelde virksomhetens godkjenningsstatus samt vedlikeholdsplaner, tilsyn og internkontroll. De enkelte barnehagene, skolene, kommunene og fylkeskommunene må benytte seg av sine nettsider til å gjøre denne informasjonen kjent for elever og foreldre

Til § 17 om internkontroll

NFBIB mener forslaget innebærer en forbedring i og med at innholdet i internkontrollkravet blir utdypet. Det kan også være fordeler med internkontrollkravet harmoniseres med internkontrollkravet i ny kommunelov. På den annen side kan det argumenteres for at internkontrollen etter forskriften vil ha mer til felles med HMS-/internkontrollkravet i arbeidsmiljøloven § 3–1 og forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften). Kravet til internkontroll i HMS-lovgivningen er strengere enn kravet til internkontroll med lovoppgjørelse på andre områder, som internkontrollbestemmelsen i kommuneloven skal bidra til. Det var en uttalt forutsetning fra lovgiver at skolemiljøbestemmelsene i opplæringsloven skulle gi barna et *minst* like godt vern som de voksne har etter arbeidsmiljøloven, og den nye forskriften skal etter forslaget delvis erstatte opplæringslovens bestemmelser når det gjelder det fysiske skolemiljøet og dermed langt på vei overta funksjonen som barnas fysiske "arbeidsmiljølov".

Et annet moment er at barna og de voksne for en stor del vil oppholde seg i det samme fysiske miljøet. I motsetning til det psykososiale miljøet, vil det være langt mindre skille mellom barnas og de voksnes arbeidsmiljø når det gjelder det fysiske miljøet. De materielle kravene vil stort sett være like for barnas og de voksnes miljø, og det vil da være lite hensiktsmessig å ha to ulike sett med internkontroll som regulerer de fysiske miljøforholdene i barnehager og skoler. Virksomhetene må uansett følge arbeidsmiljølovens strenge HMS-krav for de ansattes del, og det vil da være naturlig at tilsvarende krav gjaldt for internkontrollen med elevenes helse, miljø og sikkerhet.

Vi vil etter dette foreslå at det vurderes internkontrollbestemmelsen i forskriften opp mot arbeidsmiljølovens krav, og legge ordlyden noe tettere opp til denne. Harmoniseringen her må skje mot annen HMS-lovgivning, og da særlig arbeidsmiljøloven, og ikke opp mot kommuneplikter generelt. Det siste vil kunne svekke forskriften som en HMS-forskrift. Det samme gjelder opplæringsloven – her kan kravet til kommunens forsvarlige system – som gjelder hele loven – harmoniseres med kommunelovens krav til internkontroll, men kapittel 9 A om skolemiljøet bør – i likhet med forskrift om miljø og helse i barnehager, skoler og skolefritidsordninger – harmoniseres mot annet HMS-regelverk.

NFBIB mener at – barns rett til et godt arbeidsmiljø utdypes i denne revisjonen. NFBIB ber om at barn får de samme rettigheter i denne forskriften som voksne har i arbeidsmiljølovens strenge HMS krav.

Til § 18 om kommunalt tilsyn

NFBIB vil vise til at det på de fleste andre rettsområder er et vesentlig prinsipp at vi skal ha et tilsyn som er uavhengig av virksomheten eier. Det er ikke til barns beste når kommunen selv fører tilsyn med sin egen virksomhet. Et tilsyn må ha habilitet, legitimitet og oppfølgingskompetanse. Vi vil også vise til at Stortinget ved vedtakelsen av opplæringsloven kapittel 9 A i 2002 uttrykkelig ønsket at det skulle være et uavhengig statlig tilsyn med skolemiljøet, se våre kommentarer til opplæringsloven § 9 A-7 nedenfor.

NFBIB foreslår at tilsynet med de virksomheter som forskriften omfatter, legges til et uavhengig tilsyn utenfor kommunen.

Til § 19 om kommunens oppfølging av henvendelser fra barnehagebarn, elever og foreldre og § 20 om klagerett

NFBIB støtter forslaget om en plikt til å følge opp henvendelser fra barnehagebarn, elever og foreldre, og retten til å klage – både på vedtak og kommunens avgjørelse om det skal føres tilsyn eller ikke.

Forslagets § 19 andre ledd bør formuleres på mer i klarspråk. Hva som er «vedtak i samsvar med folkehelseloven §§ 13 – 17» vil nok forstås av kommunehelsetjenesten, men som barnas "arbeidsmiljølov" vil forskriften også leses av barna og foreldrene. Det bør derfor sies uttrykkelig at kommunen kan gi pålegg om retting forholdene eller stansing av virksomheten. Gransking etter folkehelseloven § 13 derimot ikke noe enkeltvedtak, og henvisningen til denne er unødvendig. Det er heller ikke like nødvendig å henvise til bestemmelsene om tvangsmulkt og overtredelsesgebyr, og disse vil uansett vil gjelde.

Forslagets § 20 andre ledd bør også presiseres nærmere. Henvisningen til § 19 første ledd tredje punktum innebærer bare at det kan klages på kommunens avgjørelse om hvorvidt det skal føres tilsyn eller ikke. Forslaget sier derimot ikke noe om klagerett der kommunen har ført tilsyn, men ikke gitt pålegg om retting eller stansing. Dette er ikke tilstrekkelig dersom denne klageretten skal avløse den vide klageadgangen i opplæringsloven § 9 A–7. Det må da forskriftsfestes at elevene og foreldrene også kan klage dersom kommunen ikke velger å gjøre vedtak om retting eller stansing, jf. § 19 andre ledd. Vi vil her foreslå at forskriften får en bestemmelse tilsvarende den som finnes i den alminnelige forskriften om miljørettet helsevern § 16 andre ledd og forurensningsloven § 37. Bestemmelsen kan f.eks. lyde slik:

«Dersom en elev eller foreldrene mener at forskriftens krav ikke oppfylles, skal de henvende seg til barnehagen eller skolen. Har ikke barnehagen eller skolen fulgt opp henvendelsen innen rimelig tid, kan eleven eller foreldrene henvende seg til kommunen som tilsynsmyndighet. Kommunen skal vurdere å føre tilsyn med forholdet. De som har meldt saken, skal informeres om hvorvidt kommunen vil føre tilsyn eller ikke. Dersom kommunen avgjør å ikke følge opp henvendelsen med tilsyn, er denne avgjørelsen et enkeltvedtak som kan påklages til Fylkesmannen etter reglene i forvaltningslovens kapittel VI.

Kommer kommunen til at krav i forskrift ikke er oppfylt, kan kommunen gjøre vedtak med pålegg om retting eller stansing i samsvar med folkehelseloven §§ 14 og 16. Kommunens avgjørelse vil være et enkeltvedtak også om pålegg om retting eller stansing ikke blir gitt.»

Plikten til å følge opp henvendelser bør også suppleres med et dokumentasjonskrav, slik at barnehagen eller skolen må dokumentere når og hvordan de fikk henvendelsen, og når og hvordan henvendelsen ble fulgt opp. Slik dokumentasjon vil gi tilsynsmyndigheten mulighet til å vurdere om henvendelsen er fulgt opp.

Retten til å rette henvendelser og til å klage bør også gjelde for organer som representerer elevene og foreldrene, slik som elevrådet, foreldrerådet og skolemiljøutvalget. En slik rett følger i dag av opplæringsloven § 9 A–7.

Til § 22 – overgangsbestemmelse

NFBIB støtter dette forslaget. Vi regner med at det vil komme innvendinger mot tidsfristen, men vi vil understreke at forslaget til ny forskrift i liten grad inneholder nye materielle krav – det er snakk om krav som har vært gjeldende i over 20 år.

Endringer i sektorregelverket

Til opplæringsloven § 9 A–7 om det fysiske miljøet

NFBIB støtter intensjonen om å samle den nærmere reguleringen av det fysiske skolemiljøet i forskriften. Samtidig vil vi minne om at Stortinget – både i anmodningsvedtaket forut for vedtakelsen av opplæringsloven kapittel 9a og under selve lovbehandlingen – ytret et klart ønske om at kravene til elevenes fysiske miljø skulle *lovfestes*. Dagens § 9 A–7 ble sett på som en særlig viktig bestemmelse, som Stortinget under lovbehandlingen skjerpet i forhold til departementets forslag. Lovgiver bør være klar over at ved å flytte krav fra § 9 A-7 i opplæringsloven til forskriften, gir man også departementet fullmakt til framtidige endringer av disse kravene. Lovgiver bør derfor vurdere å gi føringer slik at elevenes rettigheter ikke kan svekkes ved eventuelle fremtidige forskriftsendringer.

For øvrig mener vi at de to leddene i forslaget til ny § 9 A–7 byttes om, slik andre ledd – som er den mest generelle – kommer først.

Det bør også framgå av forskriften at den ikke bare er hjemlet i folkehelseloven, men også i opplæringsloven og friskoleloven – og etter hvert også i barnehageloven.